

SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund

Nr 1 1967

Årgång 17

DISTRIBUTÖR AV
MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Beträffande ortsavdrag för person vars make är bosatt i utlandet

Av generaldirektör Rolf Dahlgren

I häfte 11 år 1966 har förste taxeringsinspektören Ivar Aronsson kritiserat vissa av riksskattenämnden i skrivelse till centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden gjorda uttalanden beträffande rubricerade fråga. Riksskattenämnden hade i sin berörda skrivelse — efter att ha återgett innehållet i en av centrala uppbördsnämnden år 1961 meddelad förklaring beträffande källskatteavdrag för utlänningar av ifrågavarande kategori även som ett uttalande i ämnet av dubbelbeskattningssakkunniga — anfört följande: ”Riksskattenämnden delar den uppfattning om innebörden av gällande rätt, som kommit till uttryck i de återgivna uttalandena. Enligt riksskattenämndens mening bör sålunda en här i riket bosatt utlänning, vars hustru kvarbor i hemlan-

det, beviljas ortsavdrag enligt för ensamstående gällande grunder.”

Det ovan citerade uttalandet av riksskattenämnden har föranlett Aronsson till bl. a. följande kommentar:

”I förevarande fall kan man kanske fråga sig vad som fordras för att en viss regel skall kunna anses vara gällande rätt. I första hand är det givetvis lagar och författningar som uttrycker gällande rätt och i andra hand rättspraxis (domstolspraxis). Riksskattenämnden åberopar i sin skrivelse ingen av dessa rättskällor. Däremot stöder man sig på att dubbelbeskattningssakkunniga gjort uttalanden som kunnat tyda på att man haft en viss uppfattning och att centrala uppbördsnämnden lämnat de lokala skattemyndigheterna ett besked som likaledes kunnat tyda på att centrala uppbördsnämnden haft enahanda uppfattning. — — — Frå-

gan är emellertid om man som taxeringsnämndsordförande eller taxeringsintendent kan dela en uppfattning vars underlag är så bristfälligt dokumenterat och upphöja den till rang och värdighet av gällande rätt.”

Självfallet är det i första hand den skrivna lagen, som anger vad som är gällande rätt. Som alla vet är det emellertid omöjligt att skriva en lag så att den ger klart besked i samtliga tänkbara fall eller kombinationer. Den skrivna lagen måste därför kompletteras med uttalanden under förarbetena till lagen samt med prejudicerande uttalanden av högsta dömande instans. Detta gäller beträffande alla områden av rättslivet. Beträffande skatteväsendet har statsmakterna emellertid — naturligt nog — funnit det önskvärt med ytterligare styrning av praxis. Detta är motiverat dels av att skattelagarna och deras tillämpning är av så ingripande betydelse för praktiskt taget alla medborgare och dels av att antalet deklARATIONER, som årligen skall granskas, är så utomordentligt stort. Åt riksskattenämnden har därför uppdragits att genom en rådgivande och vägledande verksamhet främja en riktig och enhetlig tillämpning av skatteförfattningarna. I sådant syfte har riksskattenämnden enligt sin instruktion bl. a. att till ledning för taxeringsmyndigheterna meddela anvisningar i taxeringsfrågor. Under senare år har det för övrigt blivit allt vanligare att i propositioner och i bevillningsutskottets betänkanden utsäges, att det får ankomma på riksskattenämnden att — i vissa angivna hänseenden — meddela kompletterande anvisningar rörande tillämpningen av den författning varom fråga är.

I riksskattenämndens anvisningar brukar icke — och så har icke heller skett i det av Aronsson kritiserade uttalandet —

direkt åberopas vissa angivna rättsfall. En anvisning utgör resultatet av ett samlat bedömande av lagens skrivna ord, lagens förarbeten, eventuella rättsfall och uttalanden i doktrinen, allt bedömt mot bakgrund av den mångsidiga skatterättsliga erfarenhet som finnes representerad inom nämnden. I en del fall föregås dessutom anvisningarna av överläggningar med vissa förste taxeringsintendenter samt representanter för närmast berörda organisationer. Aronssons uttalande om det bristfälligt dokumenterade underlaget för riksskattenämndens ståndpunkt i nu förevarande fall skjuter därför vid sidan av målet.

Riksskattenämndens anvisningar meddelas dels i form av egentliga anvisningar, därvid i ingressen anges att ”riksskattenämnden beslutat meddela följande anvisningar till ledning för taxeringsmyndigheterna”, dels ock på ett mindre formellt sätt genom skrivelse till närmast berörd myndighet jämte avskrifter därav till samtliga landskamrerare och förste taxeringsintendenter för kännedom. Omständigheterna i det särskilda fallet avgör vilkendera metoden som kommer till användning.

Oavsett om den ena eller andra metoden kommit till användning i ett visst fall gäller, att anvisningarna icke har lagligen förbindande verkan. Frågan om anvisningarna borde ha dylik verkan eller icke var föremål för överväganden vid inrättandet av riksskattenämnden år 1951. Sluttet blev emellertid att anvisningarna icke tillades dylik verkan. I stället utsades att det centrala organets (d. v. s. riksskattenämndens) anvisningar finge verkan ”i kraft av organets auktoritet”. Departementschefen uttalade även att, om anordningen med allenast vägledande och råd-

givande anvisningar icke ledde till ett i huvudsak tillfredsställande resultat, en dylik omständighet kunde motivera en omprövning av riksskattenämndens ställning i taxeringsorganisationen.

Den roll, som sålunda tilldelats riksskattenämnden, innebär inte att nämnden konkurrerar med Regeringsrätten såsom prejudikatbildande instans. Av naturliga skäl kan man endast ha *en* högsta instans, och till denna instans' uppgifter hör bl. a. att leda rättsutvecklingen inom ramen för gällande lagar och författningar. Om riksskattenämnden anser sig kunna konstatera en klar praxis hos Regeringsrätten beträffande en viss fråga, följer riksskattenämnden vid utfärdandet av eventuella anvisningar den praxis som Regeringsrätten sålunda utbildat — och detta även om riksskattenämnden själv icke helt delar Regeringsrättens mening. Ett motsatt handlande skulle innebära att riksskattenämnden sökte starta en konkurrerande praxis, något som illa skulle rimma med

nämndens uppgift att verka för en enhetlig tillämpning av skatteförfattningarna.

Det nyss sagda innebär även att, om riksskattenämnden utfärdat anvisningar i ett visst ämne och Regeringsrätten senare genom ett avgörande av prejudicerande natur skulle gå emot riksskattenämnden, nämnden ändrar sina anvisningar på den ifrågavarande punkten och alltså anpassar anvisningarna till den praxis, som Regeringsrätten sålunda inaurulerat.

Taxeringsinspektör Aronsson slutar sin artikel med uttalandet att fråga är om "man" inte måste underkänna riksskattenämndens utsagor om gällande rätt på det område, som med artikeln avses. Mot bakgrund av det ovan anförda lär det vara tydligt, att ett dylikt uttalande icke stämmer väl överens med den syn på hithörande frågor, som anlagts från statsmakternas sida, och icke heller är ägnat att befordra den enhetlighet i rättstillämpningen som borde ligga alla taxeringsfunktionärer om hjärtat.